

Vorschein, samt den typischen Funden der frühen Bronzezeit. Den halbmondförmigen Hauer (56.), der mit dem Goldanhänger zum Vorschein kam, kennen wir auch aus dem Grabe 26. von Szöreg, wo er mit charakteristischen Gefässen aufgedeckt wurde.

Die Tongefässe des Gräberfeldes vertreten die Typen 6 c., 9—10., 18 a., 19 a.,

22 d., 22 g., und 31. der Maros-Gegend, deren Zugehörigkeit zu der I. Periode der Bronzezeit ausser Zweifel steht und auf Grund dieser ist das Gräberfeld von Óbéba, samt seinen Streufunden in diese Periode einzureihen. Seine Einteilung in eine spätere Zeit ist ein Irrtum.

Dr. János Banner.

Néhány újabb őszentiváni leletről.

I.

1929. nyarán, boldogult Márton Lajossal abban állapodtunk meg, hogy a Nemzeti Múzeum számára sírt emelünk ki, az őszentiváni bronzkori temetőből. Az ásatásokat szeptember 11—14. napjain végeztük, özv. Szél Sándorné földjén, ahol már 1928-ban 19 sírt tártunk fel.¹ Ez a föld Kovács Pál telkével határos, ahol viszont régebbi ásatásaink során, 14 sírt találtunk.² Őszentiván e részén talált sírok száma, a most ismertetendő sírokéval együtt, 38-ra emelkedett, ami még nem jelenti a temető végleges nagyságát, mert a területtel érintkező udvarokon, bizonyára még több sír is van, de ezekhez hozzáférni nem lehet. Ez pedig már azért is érdemes volna, mert az eddig előkerült sírok, kivétel nélkül kora-bronzkoriak, holott, a szőregi és deszki temetőben későbbi temetkezések is előfordultak.³

Az utolsó alkalommal feltárt sírok, közvetlenül az 1928-ban kiásott sírok folytatásában vannak. Helyzetükről és anyagukról az alábbiakban számolunk be:

1. sír. (4234. fénykép.). 80 cm mélyen, jobb oldalán fekvő gyermek csontváza. Irányítása D—É. Feje D-n volt, arca K-re nézett. Teljes hossza 73, zsugorítva 44 cm. Lábai erősen fel voltak húzva, úgy, hogy a könyök a térdekel érintkezett. Kezei az

arca előtt feküdtek. Háta mögött, a keresztcsont és a bordák közti részen egy tál (Marosvidéki 22. 1. típus),⁴ benne kétfülű edényke (7 a. típus) volt, benyomott fenékel. A tál kidolgozása, az alsó részen durva, seprődíszes. Ott, ahol a felső, finomabban munkált résszel érintkezik, élesen elválnak s a fülte magasságában három kidudorodás van rajta. Ebben különbözik az e kultúrában otthonos példányoktól. Csak egy füle van s mérete is aránytalanul kicsi.

2. sír. Fiatal egyén feldúlt sírja. 130 cm mély. Csak egy táltöredék maradt meg belőle, a többi, az új gödör ásásakor elpusztították. A sírbolygatás, a gödörben talált cserépdarab tanúsága szerint, a középkorban történhetett.

3. sír. (4236. fénykép.). 150 cm mélyen, jobb oldalán fekvő fiatal egyén csontváza. Erősen zsugorított. Teljes hossza 120, zsugorítva 80 cm. Irányítása Nydny—Kék. Feje Nydny-on volt, arca Ddk-re nézett. Válla mellett, az előbbihez hasonló tál. Nyakán néhány átfúrt állati fog (1). A sír eredeti helyzetben került a hőmezővásárhelyi múzeumba. Valamennyi, eddig feltárt bronzkori, sírunk közt ez az egyetlen, amelyikből a sírgödör alakját is meg lehetett állapítani, ami pedig valószínűleg általános volt. Az alak ovális 1.10×1.40 m átmérővel.

4. sír. (4237. fénykép.). 133 cm mélyen, jobb oldalán fekvő csontváz. Igen erősen

¹ Dolgozatok, V. 54—69. l.

² U. ott, IV. 164—176. l. és 218—221. l.

³ U. ott, VII. 28—33. l.

⁴ U. ott, I—XI. tábla.

zsugorított. Lábszárai párhuzamosan feküdtek, kezei az arca előtt. Irányítása Ny—K. Feje Ny-on volt, arca D-re nézett. Teljes hossza 133, zsugorítva 80 cm. Mellékletei a hátamögött feküdtek, a fejtől a keresztcsontig. A fej mögött kétfülű kancsó (10 c), a keresztcsontnál tál (22 b—1, de durva, seprődíszes), a kettő között fedővel (20 b—2) borított edény (20 a—1). A nyak körül állati csontból (23), fogakból (1 és 2), dentáliumból (8) és pasztából (15) álló fűzér között, átfúrt csonttű (51) feküdt. Néhány pasztagyöngy, az eddigiektől eltérően, kettős-ötös volt.

5. sír. (4235. fénykép.), 155 cm mélyen, bal oldalán fekvő zsugorított csontváz. Lábszárai nem egyíormán voltak felhúzva. Medencéje hanyattfekvő helyzetben volt. Kezei az arca előtt feküdtek. Irányítása az előbbivel egyező, de arca fordított helyzetben volt. Teljes hossza 146, zsugorítva 96 cm. Térde előtt kétfülű kancsó (10. csoport), kezénél tál (22. csoport), feje fölött edényke (?). A sír in situ a Nemzeti Múzeumba került.

A sírok közelében ismertalakú gödör volt, 90 és 110 cm mélységben 140 ill. 175 cm átmérővel. Csupán néhány népvándorláskori cserép volt benne.

Az öt sír anyaga tökéletesen egyezik az itt régebben feltárt sírok túlnyomó többségének anyagával s kora nem megy túl a bronzkor I. periodusának végső határánál.

II.

Amennyire egyöntetűnek látszik ez a falu alatt elhúzódó temető, annyira zavartnak látszik az a másik, amely az ú. n. Cukor-utcában van. Megállapítható ez abból a két sírből kikerült leletanyagból, amelyet minden megfigyelés nélkül, Kiss Bálint, 1936. nyarán mentett meg a pusztulástól.

Mindegyik sírban zsugorított csontvázat találtak és mindegyikben két-két edény volt.

Az 1. sírban négyfülű tál (22 c, de határozottabb tagolással), és kétfülű kancsó (10 a, de két bemélyedő díszítő vonallal); a 2. sírban talpas kancsó (14 h.) és magasfülű (17 f—2.) edény volt.

Mint hogy a sírok ugyanazon a portán feküdtek s így egymástól alig pár méter távolságban voltak, bizonyosnak látszik, hogy ez az újabb temető épenúgy, mint a Móra Ferenc által feltárt szőregi és deszki, a bronzkor I. periodusán túl is, legalább is a III. periodusban, használatban volt.

Ugyanezen alkalommal Kiss Bálint több szőrványos leletet is hozott a gyűjteménybe. Ezek közül egy 8 a. típusú, de nem csúcsos szájú, kihasadásán három ponttal díszített edényke érdemel említést, amely ebben a formában valóban korainak látszik és a gyűjteményben lévő néhány, ugyancsak őszentiváni darabbal együtt, a pusztaitvánházi leletekkel való kapcsolatáról tanúskodik. A pontdíszítés még jobban megerősíti ezt a kapcsolatot.

III.

Őszentiván község szigetszerű kiemelkedése magyarázza meg, hogy az újabb kőkor legrégebbi szakától kezdve lakott volt. Valamennyi újabb kőkori kultúránk képviselve van itt és a területnek minden részén kerülnek elő leletek, amelyekről ismételtén is volt szó e folyóirat hasábjain. 1932. júniusában és szeptemberében, a részben elpusztult, részben általunk feltárt telep közelében, másik telepet találtak, amelynek anyagát annak idejében közöltük is.⁵

Ebben a közleményben volt szó először, környékünkön előkerült, badeni-kultúrába tartozó, leletekről. Azóta a szomszédos Hódmezővásárhelyen is megtaláltuk e kor emlékeit, de a szegedi múzeum régi anyagában is képviselve van.

⁵ U. ott, IX—X. 44—50. I.

Most megint újabb lelőhelyet találtunk Ószentiván határában, az ú. n. Jatóban, azon a helyen, ahol az agyagos gödör és a dögtér fekszik. Szórványos leletekről van szó csupán (Lt. 10626—10639.), amelyek közt e kultúrára nagyon jellemző széles fülek, benyomott díszítéses finomiszapolású darabok fordulnak elő. A topográfiai megállapításon kívül, egy szempontból ér-

demelnek ezek a leletek figyelmet. A jellegzetes díszítések nemcsak a finom-, de a legdurvábbiszapolású, vastag kerámiai anyagon is előfordulnak. A telep, vagy temető feltárása nagyon kívánatos volna, hogy végre teljes képet kapjunk erről a rendkívül érdekes területről, amelynek emlékei a hallstatti korról is beszélnek.

Dr. Banner János.

Neuere Funde in Ószentiván.

I.

In Ószentiván wurden auf zwei nebeneinander liegenden Grundstücken 19, d. h. 14 Gräber durch das Institut aufgedeckt.¹ Zu diesen reihen sich noch neuere 5 Gräber bei Gelegenheit der im Herbst des Jahres 1929. vollführten Ausgrabungen. Diese Gräber enthielten nur Beigaben, die aus der ersten Periode der Bronzezeit stammen, sie unterscheiden sich also wesentlich von den Gräbern des Gräberfeldes von Szőreg und Deszk, in denen auch aus späterer Bronzezeit stammendes Material entdeckt wurde.² In den Gräbern kamen die folgenden, für die Maros-Gegend so charakteristischen Typen³ vor: die in die Gruppen 22 l., 7 a., 10 c., 22 b-1., 20 b-2., 20 a-1., 10. und 22. gehörenden Gefässe und die den Typ 1., 2., 8., 15., 23., 51. vertretenden, meistens Hängezierden.

¹ Siehe Dolgozatok — Arbelten, Bd. V. S. 54—69; Bd. IV. S. 164—176.

² Ebenda, Bd. VII. S. 28—33.

³ Ebenda, Bd. VII. Taf. I—XI.

II.

Auf einem Grundstück des inneren Teiles der Gemeinde, rettete ein Arbeiter Gefässe aus zwei Gräbern. In dem einen Grabe beweisen die zu dem Typ 22 c., in dem andern zu dem Typ 14 h. und 17 f-2. gehörenden Gefässe,⁴ dass man auf diesem Gräberfelde, so wie auch in Deszk und Szőreg, über die erste Periode hinaus, wenigstens bis an das Ende der III. Periode begraben hatte.

III.

Auch Denkmäler der Badner-Kultur kamen in dieser Gemeinde zum Vorschein;⁵ jetzt wurden auf den entfernten Gebieten der äusseren Teile neuere Funde der erwähnten Zeit entdeckt, deren Bedeutung ausser den topographischen Beobachtungen darin besteht, dass hier nicht nur feine, sondern auch ganz grobe, schlecht geschlammte Gefässe vorkommen, mit den für diese Zeit charakteristischen Verzierungen mit Eindrücken. *János Banner.*

⁴ a. a. O.

⁵ Ebenda, Bd. IX—X. S. 44—50.